

ispijajući piće
kao stroheim koji ima slomljenu kičmu
maglovite obale reko
maglovite obale
gospoda iz šangaja
gospoda iz šangaja
skazaljku mog radija
nameštam između dve stanice
i slušam
talasi zapljuskuju malo s ove malo s one strane
malo potom pomešaju se
malo se razdvoje
govor muzika šumovi
ako te budem našao
na rue pierre guérinu
na rue pierre guérinu
nećemo otići u bioskop
na rue pierre guérinu sigurno nema biskopa
ni filmske žurnale neće listati više
vetar u našim rukama
film
crno-beli
bićemo film
pepeo i dijamant
dijamant i pepeo
između dve stanice
u mlakoj zelenkastoj barici
moj papagaj ne može da spava
gledam njegovo oko/tačku
GODARD
nas posmatra krišom iza ugla
vidimo ali se pravimo kao da ne vidimo
njegovu kameru skrivenu u ogromnu kost lignje
na rue pierre guérinu
naslonivši nemarno noge
o palmu izraslu iz pivskog bureta
na rue pierre guérinu
na rue pierre guérinu

51.

nije na odmet ponovo pročitati i moje pesničke zbirke
jedna na primer nosi naslov galebova grudnjača
imam još tri primerka
ima i crteža u njoj
posebno me raduje što su pesmicu po kojoj je nazvana čitava zbirka

uvrstili u knjigu s pesmom oko sveta
iz serije
biseri svetske književnosti
u mladosti sam naime želeo
da postanem pesnik tipa cendrars — michaux
i od tada neprestano se osećam kao neko
ko će sutradan otputovati negde daleko veoma daleko
sa svojim roditeljima
ili bez roditelja
ISPOD TERASE EXCELSIORA
OD FINIH LETVICA BOJE MESA
GRADIO SAM SANDUKE ZA NARANDŽE i tako dalje
trebao sam sačinjavati ovakve jednostavne male knjižice
istina gogoljeva smrt nalik je na to
trebalo je pisati samo o čaši vode
a imam i jednu knjigu koju sam pisao zajedno s jednim prijateljem

ona je crvena
gledam naše fotografije na omotu
na moju poeziju
najviše je uticalo
evo dakle
da ne ostanem dužan ni s jednim malim priznanjem
tiho brujanje
dizala za knjige zagrebačke čitaonice
dakle to dizalo i ništa više
sećam se još kada sam pisao doreen-2
čibuk je preveo moju pesmu
doreenu na engleski
ali kao što je kasnije pričao
morao je pesmu malo prepevati
malo prepevati
izostavljati
dodavati
no i engleski baš nije najbolje znao u to vreme
od tada već naravno govori sve jezike
sećam se bilo je tako da ću novu 64 godinu
dočekati zajedno s doreenom
prošle godine u amsterdamu
mnogo sam mislio na tu indonežanku
ponekad sam hteo jednostavnije stvari
činiti nego što je poezija
ponekad sam hteo složenije stvari
činiti nego što je poezija
i život je prošao

Preveo s mađarskog:
Arpad Vicko

PRVI PUT S MAJKOM NA JUTRENJE

slavko lebedinski

Ganjala me kera besparice, tukao me maler po prstima kad god bih od nekog zemljaka zamolio pozajmicu do sutra. Ne treba mi duže, već samo koliko do sutra kad primam honorar.

Znao sam da taj dan povraćaja novca neće dočekati ni na kukovo leto; biće da je i njima odnekud bilo jasno da od toga nema ništa. Nisu bili pri parama. Slajpik od svinjske kože ne ostavlja se na klaviru, pogotovo kad taj muzički instrumentat ne ulazi u popis domaćinstva. Neka im umre majka, ako to nije bila istina. Znao sam da su krivokletnici kao što sam ja bio neuspešan lažov koji nije uspevao da izmuze pare ni od Mikana Lešnika. Nijedna majka nije umrla što ju je njen sin založio kao presnu istinu. Bila bi to skupa cena da se dođe do istine. Ne znam da li su me pročitali, kao ispale laktove na sakou boje trule višnje, ili nisu imali poverenja prema mokasina-ima čiji vek nije mogao da spasi ni par pendžeta.

Od uspele laži može se ručati u *Kasini*, po izboru i s dezertom, pojesti preko sutlijaš s naherenom šampitom kod *Medžeda* i popiti presečenu ružu kojoj se nikud ne žuri u pet popodne. Od neuspele laži mogao da kupiš ni lilihip. Ona je mogla da vas opeče gore nego sve istine sveta s kojima niste na prijateljskoj nozi. U takvim slučajevima plavi bonovi za Studentsku menzu na Obilićevom vencu bili su prva pomoć i uteha za stomak koji je grajio kao sudopera iz kuhinje. Ufiti-ljio sam i, mora se priznati, klonuo duhom.

Dani su se vukli kao mačja creva po dorćolskim avlijama, noću sam cvokotao od glupog straha u sobici s niskom tavanicom, nešto prostranijom od grobnice trgovca vunom Paloševića. Tiha Mumižaba je plaćao kiriju i zimi potrošenu struju za grejanje, to je bila njegova soba. Ostavio mi je na čuvanje do povratka sa specijalizacije, rekao da ne pravim svinjarije, ne dovlačim picikata iz frizeraja i pazim kako se vladam prema gospođi Radojki Kolobari. Za Tihiu su samo frizerke imale pucaljku od zove i zarazne bolesti kojim nije u stanju da odoli ni trgovačka mornarica.

Gazdarica nije pravila pitanje što me je njen stanar ostavio da čuvam sobu, rekla je da neće tolerisati mladalačke besove i neka pazim da ne lupam vratima. Škrtičila je na svemu, zato joj niko nije dolazio na kafu i dangubu, ali se nije usudila da mi lupi ključ u bravu. Kupovao sam je glupavim pričama o mojoj babi Dikosavi koja je poznavala svaku vampir-travu na Goliji i bajala u ugljevlje i mrtvačko čelo. Jednom godišnje se spuštala u bunar kod Ljubanica i izlazila podmlađena i čila. Na tom začaranom mestu redile su se i spremale vile-zavotkinje da prepadaju svet u vreme svinjokolja i daća.

Teže je sakupiti vreću muva nego razmrdati ustajali život žene koja je sahranila muža i od njega nije ponela poroda ispod palsa. Plesan se sakupljala na njenom hlebu, zeleni jed prevukao je somotom njeno udovištvo. Godine joj se oglašavaju u zglobovima, a upaljeni kapci govorili su o iskvašenim jastucima i ubogom prevrtanju u tilhoj, julskoj večeri.

Kad je bilo pogodno, ubacivao sam u vatru nesrećnu Paraskavu koja se nikad nije udavala od sudnjeg dana njenog policijskog narednika Stevana Obramice. Ciganska britva na vašaru pronašla je žilu kucavicu i život se pretvorio u crvenu lokvu. Ujka Mikan je hteo da se zakaluđeri, ali su ga isterali iz manastira pre nego što se zaredio. Upao je u živi kreč i njegov zagrobni život uznemirio je sve duhove koji su verovali u srećan život i poljske radove. Kolac koji je poboden u njegov prazan grob na Roždanskom groblju nije mu smetao da ostavlja plave

pečate na vratu pokojnika i da trudnice gađa suvom kozjom balegom.

Govorila mi je da se boji mraka, da je ne plašim izmišljenimama, kandilo je mrčilo tavanicu, dijpala je iz kreveta da se napije vode, sušila su joj se usta i molila me da prekinem s tim budalaštinama. Ali je, kao bolesnica, čekala da je kljukam i saletala me kad ću da se vratim.

— Čekam već čitava dva sata — prekorevala me je, dok je vlažnom krpom ganjala troške sa stola. — Rekao si da ćeš doći u sedam, a kazaljka je prejurila i devet. Ne mogu valjda u mojim godinama sama da pijem kafu, kao da nema ko da mi odvoji pet minuta i lepu ljudsku reč.

Možda ona i nije imala razumevanja za mladalačke besove i nebeska tela; izdavala se za dobru dušu koju je život nagrdio, svaku radost naplatilo sto puta, i puštala me da noćim samo da bih joj prekraćivao dane svojim loše iskrojenim pričama. Kako objasniti da joj ne mogu udeliti ono što nemam, da sam kratak za čitavu večnost koja mi se tuca o glavu. Ja sam zaslužio prekore, ali ne od nje.

Smatrala je da ima pravo da me u osvetljenom hodniku presreće u pozni čas džangrizljivošću svojih godina, podozrivošću koja se graniči s besramnošću, suvim kašljem i borama izlokanim od suza. Mitio sam njenu udovičku maštu i usamljenost, za uzvrat sam dobijao tanku kafu i čajne kolutiće plesnive kao njen život. Čekala je da se sve izbajati i, umesto da baci u kantu za otpatke, iznosila na sto.

Kao oproštaj za neposlušnost čekao sam pismo koje će biti stavljeno u paket. Gde su ta srećna vremena kada je Stojna punila plehove vanilicama i noću plela džemper da preduhitri mraz? Otac joj je odjeo pola života, a meni je ostala ništa manja polovina. Gledala je u meni srećnu zvezdu, spremala me da budem trgovac koji zna pošto je šta, a prodaje ispod ruke po dvostrukoj ceni. Morao sam umesto Vojina, mog nakrivo nasadenog oca koji je noću iz rukava vadio kečeve, da povratim nekadašnji sjaj Džindžarevića. Te lisičje oči dukata, koje su piljile u njene oči, naterale su je da sina vidi za trgovačkom rezgom, a ne u nekom neunosnom poslu od kojeg možeš da krepas pre nego što dotekneš od prvog do prvog. Pošao sam u Beograd s tankom verom da ću se vratiti na belom konju diplome Više komercijalne, trgovački smer. Uoči odlaska stajali smo pred stričevom skupnom fotografijom 35-og kola svršenih učenika trgovačke škole. Štura lica tukla su me svojim podvaldžijskim pogledom pod čijim nikad nisi bio siguran šta je prava mera ljudskog života.

Na polasku sam hteo da joj kažem kako ne mogu u tu zakidačku školu, gde te uče da pošteno kradeš. Kako je mogla od mene očekivati da iz bureta ulja cedim više nego što može da stane. Na zmu belog bibera, toj sačmi koja bije svojim sljučenim kosmosom, nisam mogao da zaradim srećam komad hleba i toplu ženu. Nisam bio nikakav trgovac, nisam mogao da kradem stavljajući dve debele hartije umesto jedne, podmećući ispod tasa zalogu koja će se višestruko vratiti.

Ko bi rekao da će u meni da se zacari makar jedno slovo; nisam verovao u *Samuraje*, priču koja je tri meseca pošto sam posetio Kravljanca ugledala svet u *Reviji*. Ispod teksta stajalo je Bogdan Nesić. U napomeni redakcije se govorilo da je to prozni prvenac, da će se o tom imenu čuti i da se zato valja potruditi i zapamtiti. Nisam hteo da se nacrtam ispod Đuzine priče, zavidio sam mu kad je, u traljama, doneo da vidim, bacio sam se da je donesem kako joj priличи.

Đuzino oduševljenje je splasnuo, navratio je da ni slovece ne pomeram, zato što ništa ne razumem. Hrapavost je data od boga kao i talentat. U nepismenosti ima više božjaštva nego u rečenici utegnutoj u velika slova i tačke. Misao koja zavisi o zarezu nije zaslužila da se izmigolji na hartiju. Greška je često bliža savršenstvu nego savršenstvo koje uzmiče pred felerom sudbine. Beležim misli kako ih je u dahu nabacivao Đuza Kačvaljača, braneći se od suvišnog koje tereti priču svojim besmislenim umećem. Pili smo novac se bezbrižno selio u kelnersku čantru, jezik nam se zaplita o priču koju je on napisao i sada se obara na sve što bi joj dalo opseg bez kojeg se ne može osloboditi mladalačke vrućice.

Nikad više nismo pričali o *Samurajima*. On je prečutno priznao moje pravo da je očistim od natruma i olakog poteza, uzdrhtalog tona koji zavodi svojom ludoglavošću. Podmetnuo sam je Kravljanacu, ne sluteći da će je on poslati Žilki Kačvaljiću, zajedno sa svojom nabusitom škrabotinom (*Stampaj!! Nije bez štofa. Tvoj D. Izbaci poslednji abzac, jer je toliko dobar da kvari*), ovaj je ubacio u broj koji je pakovao i — molim lepo, srednja strana i tri stupca su moja.

Obuzeo me ponos, jurio sam kao smućen da nađem neko poznato lice kojem ću tutnuti pod nos dokaz da sam bio u pravu, nosio sam se mišlju da odem do Nehajca i posedim na Roždanskom groblju. Posle sam se ohladio, hteo da tražim od Kačvaljića da objavi ispravku i umesto mog potpisa stavi — Đuza Arbašević.

Kad bolje razmislim nikakvu ispravku neće objaviti. Jetki podsmeh pratio bi sve što bih doneo za objavljivanje. Nikog se ne tiče što je sve to nehotice zamesio Dušan Kravljanac. Zbog čije babe zdravlja je on slao svoju preporuku svom prijatelju Žilki, ko sam ja da se prodajem tuđim sastavima.

Ne znam šta bi Đuza uradio, ali ja sam odustao. Njega se i onako ništa ne tiče u Marselju gde na klanici Pola Bretona life-ruje kusa goveda, a preda mnomo su mape i *kartice* koje će nastaviti prepirku sa svim što se sumnjivo uvlači u reči i opovrgava njihov zacrt koji je na samoj crvenoj niti samouništenja. Nije li i moj život pričao svoju priču koju nisam mogao do kraja da pohvatam, jer su drugi započeli, a meni ostavili da produžim gde nisam stao?

Stojna bi se obradovala da je sve to mogla da čuje, oprostila bi izdajstvo za koje me spremala pod svojim srcem devet meseci. Trebalo joj je sve preneti, makar u pismenom obliku. Pisao sam joj pismo, bilo mi je vraćeno. Slični pečati i danas postoje na pošti:

Natrag

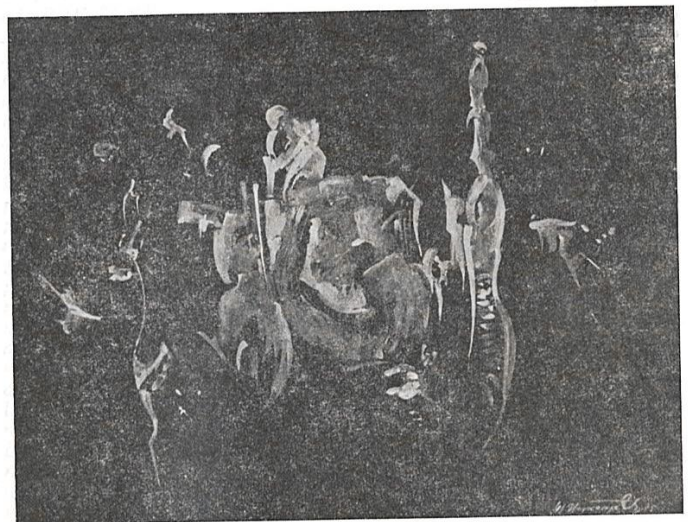
ne prima ○ umro ○
nepoznati ○ otputovao ○
na putu ○ nije tr... ○
adresa nedovoljna ○
ne postoji više ○

Ništa od toga nije moglo da bude istina. Otac je otišao s drugom ženom, uvalio nas u dugove, rekao da mu je pun fišek ugledne porodice Džindžarević. Ja sam bio talac koji je morao da isisa iz prsta sve što je Vojin potrošio s prestoničkim pokerašima i prodao budzašto, zajedno s trofejnim pištoljem. Od majke nisam mogao mnogo saznati. Bila je ponosna i njena kraća noga samo me je terala da je pratim na svakom koraku, opčinjen strahom da lebdi nad zemljom i da se svakog časa može odvojiti. Kako je samo mogla smisliti za mene tako okrutnu osvetu da se družim s lažljivim vagama, šuškvim kristalom šećera, buradima užegle svinjske masti, fišecima koji su svojim špicem boli moju ranjivu dušu. Preko mene, ona se svetila svetu. Ja sam bio njen osvetnik koji se tegovima tuče, kazaljka odseca glave svoj gamadi koja nije htela da joj priskoči u pomoć kad je ostala samohrana. Lisičje oči dukata s njene niske kao da su se oglasile u puckavom hodu, gde se ona klonila padu i vaznosila.

Isti taj svet koji joj je gledao sve za zlo, ranije bogatstvo i skorašnju sirotinju, kinjio je i mene kad sam smišljao mala lukavstva da se prehranim i odvojem koji časak za stvaralački mir, taj začim pred posvećenje. Meni se sada isprečila Radojka Kolobara; ona je htela da isisa sve što znam pre povratka svog stanara Tihe Mumižabe.

Samo je paket adresovan majčinom rukom mogao da mi kaže šta sam izgubio odlaskom iz Nehajca. Još uvek je beli pakpapier u stanju da mi izazove poplavu u ustima, čak i posle porcije mešanog mesa i snipske salate. Sve je bilo izgubljeno, dobio sam šta sam hteo i ta jedina podrška, u kojoj je svaka stvar stavljena s neslućenom ljubavlju, prestala je da me bodri na bezizglednom putu. U ostavi gospođe Radojke nije bilo takvog slatkog od višanja, gustog kao smiraj dana u planini. Bila je uvređena kao da sam povredio njenu domaćičku sujetu, godine koje je provela kraj šporeta, zarumenjena od jare koja bije dole, s varjačom, svojim barjakom.

Moram da se spomenem vanilica koje se tope u ustima s prah šećerom što oko sebe ostavlja sijuckav trag. Tegle su začudo stizale čitave i njih sam pobožno otvarao da sabajle, s vodom na nopcima osetim višnju ili ružinu laticu. Pustio bih da

milivoj Nikolajević: »svetlo kretanje u prostoru«, beli tuš laviran, 1975.

voda oteče i onda se naslađivao da me niko ne gleda, otkrivajući meke neslućene strasti i ponuke ljubavi koji ne mogu da se istru na putu. Čak i kanap koji je utezao paket, s mrkocrvenim žigovima, svaka sitnica je otkrivala spretne ruke moje majke koja je sve odvajala da bi njen sin jednog dana pokazao svetu kako nijedna nepravda ne može duže da traje nego što joj pristoji.

Ona mi je odabrala trgovačku diplomu kao sekiru koja raseca na dva dela sve što ne može da se prekroji, a ja sam posegao za sveskama u kojim sam kao sejač unosiо svoje poazbučeno seme. Ništa tu nije manjkalo; po rasporedu sam mogao da pogodim da li malo bolje stoji nego lane i seva li joj leva, kraća noga koja je nosila teret porodičnog razlaska, rastanka u železničkoj stanici i relikih pisama koje sam pisao kad mi fali i zbog kojih sam se kajao čim sam ih pustio u sanduče.

Nije me samo glad vezivala za kocke šećera koje su me naružavale protiv profesorskih pitanja kad sam u Nišu pohađao poslednji razred gimnazije i spremao veliku maturu. Bilo je čak jeftinije poslati uputnicu, ali zar se brojkama može reći sve ono što stane u pet kila paketa i vosak koji svojim vrelim, crvenim suzama govori o svemu što ti ne može biti do kraja znano. Šta da kažem za čvarke koji bi obavezno promastili svojim prasećim suzama sve što je majka u poučnom tonu, koji se smanjivao s brižnim savetima, želela da mi natukne i došapne svojom otvrdlom rukom ispod koje se iskradaju reči tako malo nalik na njeno od suza smeškano lice.

Mora da nas je neki poštanski pečat svojim neumoljivim slovom natragneprimalom nepoznatim putovanaputunijetražio adresanedovoljnanepostoji zauvek udaljio i prepustio sudbinama. Nisam smeo da joj se pojavim na oči pre nego što uradim nešto će joj dati utehe za sede vlasi i izrovašeno od plača lice. Ona nije davala glaska o sebi i biće da je znala kako moljakkam za pozajmice, kao onih prvih godina pre nego što je dobila nešto će joj dati utehe za sede vlasi i izrovašeno od plača lice. azbuka s kojom se hrabrim u mislima i razmahujem koliko mi iskustvo dozvoljava. Preretko prava reč sleće u rečenicu početniku, toga je svestan i popov nukav kad zamenjuje obolelog zvonara za jutrenje.

Uzeo sam se čorbastog pasulja kod *Arilja*, hteo sam da u njegovoj pari osmotrim lice moje majke, onako kako sam ga upamtiо, do tančina: igričave oči iz kojih zrcali čedna dobrota, čelo posuto tmastim loknama, brašnjavi obrazi i mladež poput intenzivnog znaka što poigrava uvrh usne dok govori. Bože, mili bože, bilo je dana kada nisam mogao da dozovem njeno lice. Isortano olovkom nevolje, umiveno širokim osmejkom kao jutarnjom rosom, koji me smelio kada sam posustao, vraćao iz mrtvih i skidao s duše nesnosan teret samoće.

Dešavalo se da u tanjiru što se puši ne pronađem taj likonasti lik, bez obzira na male lukavosti i pripreme. Uzalud je bilo sve, ali ne i izgubljeno. Mogao sam da vraćam tanjir, šetam šepavog Budu s porcijom čorbastog pasulja kao glasnika koji ne zna magijski znak, ali rezultat je bio nula koma nula. Stojna je jednostavno odbila da me usliši i izade na viđenje, kažnjavala za stvari u koje nisam imao uvida, a nad kojima je bdela svim materinjskim krilima i besanim noćima. Nije mi ništa prebacivala što sam ostavio školu, zračaka nade držao je za mene kao leptira koji sluti izvor svetla iako ga on zaplenjuje i priži po krilima. Nisam znao kako da tumačim njene nestanke i pribijanje uz mene, kao da sam dete što se vratilo sa sankanja na zaleđenoj latici. Nadao sam se da smo se pomirili i da ona svojom baterijskom lampom osvetljava više nego što može da stigne moj pogled, zvučen svakodnevicama i gloženjima, poverljivim razgovorima i spletkama u kojima između žrtve i njenog krvnika ne staje ni čitava knjiga utisaka. Besneo sam kao derle kome su otehi omiljeno čudo života, majku, prepadao se da je to zauvek, bespovratno, da više neće svraćati ni u moje usplahirene snove gde se kutje budućnosti i prepliće sa svim što je nepovratom gurnuto u prošlost.

Osećao sam se nasamaren, prevaren i pokraden do gole kože, svojom krivicom. Krivica mi je bila nepoznata, posledice sam snosio teško, njeno okajanje očekivao sa strepnjom da mi ništa neće pomoći, da je Stojna odjezdila na neotimarenom vrancu u plavilo beskonačnosti.

Sećam se da me jednom pohodila u javnom kupatilu *Sava* u Dušanovoj. Iskrala se iz amamske pare, promilela nevidečki među telesinama nabuhlog mesa, leđa zaraslih u crno krzno, međ rastribljenim kasapima i bakalinima koji su sa prljavštinom isterivali i svoju nečistu savest, neuhranjenim dečacima punim visrke i zblenutih pogleda. Išla je pravo na mene, osetio sam svim svojim bićem. Pomilovala me po smočenoj kosi i skupila usta kao da se sprema da me nešto priupita, a ne usuduje se. Živi sram me pojeo, želeo sam da nestanem kao aljkavo priviđenje, da me ne gleda izrebnog, golog kao novorođenče uoči krštenja.

Nisam znao kako da se uklonim ispred majčinog pogleda, a opet sam se bojao da je ne izgubim u gunguli rasparenih telesina. Nije se ona tek tako usudila da bane u tu zamamljenu prostoriju, da prokriči sebi put kroz pokretno brdo razumenjenog, runjavog mesa što se prelivalo, potanjalo u okrugli, obeonjeni bazen, trpelo kao išhod u obečanom paklu, to nikako. Video sam plamičak stida na njenim bleđim obazima, gledao sam kako zaklanja pogled, strepi od gojaznih ruku s narukavljem dlakave mahovine i skuplja reči da me oslovi.

Teško je reći koliko je to trajalo. To nije moglo da se meri srednjoevropskim vremenom, o tome je svedočio moj ubrzani puls. Magnovenje se naslanja na večnost, ja sam to osetio svim svojim nabolovanim bićem, izgaženim nogama, izdrpanim ranama na kojima kraste nisu mogle da se sasuše, glavom koja se, ponekad, na fudbalskim utakmicama i boks mečevima zahticala ispred zamahnute gumene palice, ja sam to znao.

I dok sam sâm, u znojju, čekao da me oslovi, zaboravljajući gde se nalazim i sav okolini svet koji je došao da sa sebe skime višednevnu štroku, ona je lebdela slična bogorodici koju je čudo spustilo u to čistilište i znojilište posle kojeg se čovek vraća u smog, kovčac bačenih novina, pomahitalog najlona, fabričke dimnjake što nigažu crne kovrdže, mesarnice gde vise polutine stvarnosti i iznutrice nedužnih životinja, klanica gde nijedan udarac nije milosrdan, gde sve smrdi na nedostojnu smrt, na sportska igrališta i neumtne krovove krematorijuma. Odjednom se setih nekog crteža iz *Politike*: prosjak se nagnuo i greje ruke nad dimnjakom kao da miluje bogorodicu. Ali, on nije smeo ni da se pokrene s mesta, nije smeo da je odagna svojom željom da joj se primakne više nego što je dozvoljeno, ili da oda svoje prekomereno uzbuđenje nekim nedostojnim pokretom.

Pravio sam se, jednostavno, kao neko ko je zatečen u sreći, a sad ne zna kako da je shvati. Dok sam se obrnuo da zatvorim šištači tuš, njegove iglice su me šibale neumotno, nje je nestalo raščimila se u pari što se lepila za plafon, pretvarala u nezamislive, užučene šare čije bodove niko nije mogao da predivi.

Da nije prema meni krenuo tučkasti pinter, daleki rođak gospode Radojke, ona se ne bi poplašila i iščezla dokazujući svoju prevlast u prilikama gde sam ja samo smeo da čekam i gledam da ne upropastim stvar. Jednom sam to učinio i samo je božji naum morao da je odgovori od pravodne ljutnje i smeška njeno nabolovano srce. Nisam je samo jednom izvodio iz takta, ali ona mi je to otpisivala na godine i prekosu koju sam nasleđio od svog oca vojina. Moj odlazak iz Više komercijalne, pisma koja nisu bila pretrpana brižnim savetima, njen nestanak. Gde sve sejemo svoje patnje i grobove, a opet nam nije ni dočega i stalno očekujemo praštanje. Mogu li ja da se pravdam kad sam se odmetnuo, zapao u loše društvo, prehranjivao se od ukradenih kaputa, uzdao u posno slovo koje će me prevesti preko bezdana u kojem počiva sve što nikad neću znati?

Majstor Puđa je pokazivao svoje zdrave očnjake, glava mu se njihala iz pullovera ričkastih dlaka. U levici je nosio kutiju za sapun kao neki skupoceni poklon. Bio je teatralan kao putujući komedijant i nikad ga nisam mogao zamisliti kako nabija obruče na burad u svom podrumu. Hteo je samo da me pozdravi i upita kako je sa zdravljem njegovog rođaka, da li se još uvek žali na probavu i kako njeni zglobovi.

Gledao sam da ga otpremim što pre, neljubaznost je najbolja otpremnima. Klamatao se na svojim iks nogama dok su se na slabinama njihali pojasevi slanina kao spali obruči s bačve.

Naravno nije se više pojavila. Gledao sam da se što bolje setim njenog lika, da obnovim sve do iziče zasele na ivicu kandidila u majčinom sobi. Fotografije su u tom velikom poslu pamćenja odmoć, jer nas podsećaju na doslovnost koja se i onako gubi pred navalom svega što nas vezuje za dragi lik.

Hteo sam da je prizovem, ali moje moći su bile omedene grubom stvarnošću: glad koja se oglašava u tremolu creva, džepovi neljubazno prazni, tur na pantalonama istanjen, cipele s prvom kišom hodalicom mogle su da se bace na smetlište.

Brzo sam se obukao u kabini, potrpaо mokre stvari u sportsku torbu i potrčao u *Arilje* kao da sam kasnio na ugovoreni sastanak. Trk mi je kratio dah, čelo se rosilo, sportska torba je landarala na raimenu kao da me opominje; ponavljao sam besmisleno i uporno: a-di-das a-di-nas nas-di-a.

Otvorio sam širom vrata *Arilja*, za mnom je pokuljao vazduh. Okolo je sedeo sve sam nepoznat svet kao da su u međuvremenu iselili stalne goste, razmestili ih po drugim lokalima i kafanama. Seo sam do kraja smlaćen besparicom koja ne može da vikne pasulj s dva džinovska okrajka, koja nema šta da istrese iz svoje kese.

U pomoć mi je priskočila Ruška, žena koja je svoju mudrost rasipala s nepoznatim trgovačkim putnicima i masnim taksistima u iznajmljenim sobama. Njen sat je koštao skupo, ali ona ga je davala ne verujući da joj se išta može platiti.

Bio sam njen gost, rekla je da časti i da nema šta da se ustežem. Gledala me je s radošću domaćice i pogledom prepedene angorske mačke. Tražila je da se donese čisti stolnjak, ovaj je umusan i ne pristoji meniju koji nas očekuje. Zahtevala je da se donese jelovnik ušiven u kožu, iako smo znali šta ćemo da poručimo i da se njega ne drže ni nabavljajući ni kuvari. Gledala me je umotno po ruci, pristajući na svaku reč koju izustim kao zahvalnost.

Uvređen ponos nije mirovao, hteo sam da platim Ruški za njenu dobrotu, da je nagradim u gotovom, da je pridobijem. Bila je prva žrtva moje neumoljive mašte kojoj nisam uspeo da poturim ni iver više od istine. Prozrela je svaku reč koju sam hteo da joj prostrem, odbijala da me sledi kad sam se pustio na volju i klepao gluposti, nije je ništa zanimalo što joj se nije

desilo. Ili je, opet, neće zadesiti kao sudbinski pečat koji kaplje svojim crvenim suzama i čiju vrelinu tek osećaš na vlastitoj koži.

Verovao sam u plamsaj reči koji će izneti paležnaše porodične kuće u Nehajcu, grob slatke duše, Stojne, koja je krenula da me vrati iz sveta, Vojina što nije mogao bez špila i dugova, grdobnu oluju što se obrušava na usamljenog torbara kraj bagrema, čobanice koje se posipaju solju da osepe pod stomakom ovčiju dobrotu, dukat koji se otkotrljao između dve podnice i sad njegove blisice oči zveraju u nevidelici. Sve sam to pričao u dahu i kitnjasto, kao da prepričavam roman, trilogiju, knjigu bez nastanka.

Ruška je zevala, bilo joj je više nego dosadno, nisam uspeo da je pretvorim u pomnog slušaoca. Rekla je da se od toga ne živi i da poslušam nju koja zna sve hotelske plafone u gradu. Ona mi reče da valjam to drugom, a njoj govorim kao starom drugu s kojim ću noćas da podelim raspeće postelje.

Kako je izgledala? Da li čovek razgleda ženu koja ne sluša što on melje, već se rukom zaklanja od dosade i debelim pljavazom svetskog bola precrtava redove koje je hteo da proda kao sam mleč život, nešto što je moglo da mu se desi, ili je to iskustvo na rođenoj koži. Debelo namazane usne, drečava, potkusana haljina, gustim maljama osute jake noge i krupan mladež na tustoj mišici koji budji pohotne i zdrave misli. Sedeo sam, oduzet, u strpljivom čekanju klimavog Bude koji je zaboravio našu porudžbinu.

Nije se pojavila ni kad je Buda doneo jelo i pola litre rizlinga s ružičastim sifonom. Da mi je bar uputila prekomni pogled, dala kakav jedva primetan mig, vidljiv samo za mene. Nije smela da me ostavi samog s tom ženom koja je bacila na pod sve što sam s marom skupljao u svoju torbu i sada pred nju pljusnuo kao neviđenu robu koja bi je morala opseniti i uveriti u čitav život što je preda mnom.

Rešio sam da platim ćutljivošću svoju nepotrebnu brbljivost i bio sam u pravu. Sve što sam negde ispričao pre nego što sam uspeo da sročim, propalo je bespovratno. Ništa od toga ne može da se sastavi, to je pripadalo besmislici kojom čovek ne može da spase svoja tvrdičenja i mlečni put kojim ga vezuje za majku. To je bio sirotinjski nauk koji sam vezivao za Rušku i tu noć.

Noć je bila omeđena uskim krevetom, mlitavim praćaknjem umorne žene, vrelinom koja me je raspamećivala i krotila. Gledao sam to okrupnjalo telo i ona je to, u snu, primećivala, jer je navlačila ružičasti jorgan i pokrivala se kao spomenik čednosti kao tajna pred kojom sam bio go i nikakav. Sva moja mašta pretočila se u šljaku pred jednim njenim pokretom, diktiranim nagonom; zagrljaj je rastalio svaku poru i uesteljivost, vlaga nas je spojila pred čudom.

Na čovekovo koži ima četiri miliona »tačaka bola«, to sam negde pokupio. Ona je zavijala svaku ponaosob, izbudila pritaženu snagu i snizala me kraj sebe. Gde su ta bolna mesta iz kojih se rađa sve što nas golim rukama dira, odakle počinje slepilo i gde mlečni put prekida svaki dovod bola, kao i usijano saznanje sreće.

Dirao sam je tamo gde sam pretpostavljao da najviše postoji pokušao da pronađem sav taj zamršeni reljef kroz koji izdišemo, čednost koja se preklinje s besramnošću, netaknute prostore što se otvaraju u ženi pred kojom kleca staračko koleno i mladalačka uspaljenost. Sve je to bilo pobrkano i ništa se nije moglo izneti iz rođenja čovekovog pred kojim smo nemoćni kao sekira pred nebeskom gromadom. Za svaku bolnu žižu i neznatije valja se skupo naplatiti, ali tušta i tma nas navodi u grešnu misao da bi nas ozarila neviđenom srećom, uterala nas u laž iz koje čitavo izlazi samo ćutanje.

Nisam mogao da zaspim do petih petlova, nisam smeo da oprostim mnoge stvari u životu koje sam radio s lakoćom neznaalice i nabedene budale. Čimio sam se sebi laik i malaksav, spreman da lebdim u zraku koji se pomalja i pada kroz prozor kao budnica. Čekao sam jutrenje poput drevnog zvuka koji će oglašiti dan. »I kao talas suho granje, tako njihov zvuk odnosi bolju i pečal, kida uze taštine, a skrušena duša razgovara s nebom« izgovorio sam glasno i prvi put mi je ta misao bila jasna kao hleb na pekarskoj lopati.

Sunce se, nestašni deran, ispelo na avlijski dud. Zvuk budilice kao da je hteo upozoriti da sam nije poželjan u cik zore. Lavež koji je uznemireno odavao beskućnika. Grebuckanje gugutki o pleh ispred prozora. Mramor Ruške koja se meškolji. »Neka« neka... »Zvonici na Svetom Marku brujaali su u čistom jutru. Mastiljavi talog se hrpio po zabitim uglovima. Ispljuskao sam se na avlijskoj česmi i navukao košulju. Panj kraj samih vrata bio je iscrvenjen nedužnom krvlju koju ni Bellilo zore nije moglo da očisti svojom rukom.

Put do Nehajca i groba slatke duše Stojne Džindžarević vođio je preko autobuse stanice. Bio sam prvi putnik koji je kupio kartu od sanjive devojke iza staklenog šaltera i najnestrpljiviji. Nepočišćena čelkaonica dočekala me je narogušenim otpacima. U uglu je stajala vaga na kojoj je pisalo: VAGANJE PROVERAVA ZDRAVLJE I POMAŽE SLEPE. Ubacio sam novčić i zmureći stao pred kazaljku. Koliko ću dugo da čekam polazak na toj nedužnoj vagi, nije zavisilo od mene.

s leva na desno: pasternak, aizenštajn, olga tretjakova, lili brik, majakovski, g. 1926.

AJZENŠTAJN O MAJAKOVSKOM¹

I

Pomisao o čemu da se govori.
O osnovnim stvarima.
Majakovski kao buntovan duh.

O našoj mladosti.
Vatrenost skupa sa žestokom pozadinom.
Đavo sam sebi nije brat.
Vitebsk.

Maljevič
ROSTA poster²
Nepušten na Mystery-Bouffe.³

Produktivnost i marljivost.

Ne znam kako da govorim.
No ja sam u povlašćenom položaju.
Niti sam zvanični govornik niti književno potkovan.
I dato mi je odobrenje da govorim što mislim.
Stoga ne moram da citiram iz poezije i nisam obavezan da navodim najskorije ustanovljene klišeje o Majakovskom. Staljinove reči *ausgeschlossen*.
I nisam prinuđen da pristajem na sve i svašta. Na primer o filmu. Oni kanonizuju stav da scenarija Majakovskog nemaju svrhe. Ne po rđavim scenarijima.